

Lessuggesties bij Meester van de zwarte molen

Over het boek:

Krabat belandt als leerling op een molen diep in de sombere bossen van Bohemen. De molen blijkt een school voor zwarte kunst te zijn en de molenaar is Meester in de toverkunst. Twaalf knechten houdt hij gevangen, twaalf leerlingen. Weglopen is onmogelijk, want alle wegen lopen terug naar de molen. Krabat gaat de strijd aan.

Over de schrijver:

Otfried Preussler (20 oktober 1923 – 18 februari 2013) werd geboren in Reichenberg in Bohemen (Duitsland). In 1942 werd hij, onmiddellijk na zijn eindexamen van de middelbare school als soldaat ingezet aan het oostfront. Na de oorlog en vijf jaar Russisch krijgsgevangenschap verhuisde Preussler naar Beieren, waar hij tot 1970 onderwijzer was. Daarna wijdde hij zich volledig aan het schrijven.

Van de kinderboeken van Otfried Preussler zijn wereldwijd zo'n 50 miljoen exemplaren verkocht. Er verschenen meer dan 300 vertaalde uitgaven van zijn boeken in meer dan 50 landen. De auteur werd met vele literaire prijzen bekroond, onder meer de Eichendorff Literaturpreis. Ook kreeg hij een titel als professor en een Bundesverdienstkreuz Eerste Klasse in de Beierse Maximiliaansorde voor Wetenschap en Kunst. In 1972 werd de auteur voorgedragen voor de Hans Christian Andersenprijs.

Otfried Preussler is in Nederland het bekendst vanwege zijn boek Meester van de zwarte molen (Krabat), dat hier voor het eerst verscheen in 1972. Het boek werd bekroond met de Duitse en Europese Jeugdliteratuurprijs en in Nederland met een Zilveren Griffel. Het is in meer dan 30 talen vertaald en wereldwijd werden er meer dan 2,1 miljoen exemplaren van verkocht.

Het boek werd al in 1977 verfilmd door Karl Zeman, maar bekender is de verfilming Krabat door Marco Kreuzpaintner uit 2010, met hoofdrollen voor David Kross (The Reader), Daniël Brühl (Good Bye Lenin!, The Bourne Ultimatum) en Christian Redl (Der Untergang).

Preussler schreef meer dan tien jaar aan Meester van de zwarte molen, een verhaal over de mythische strijd tussen zwarte magie, gestoeld op haat, en witte magie, die haar kracht vindt in de liefde. Zoals de meeste boeken van zijn hand is het verhaal gebaseerd op oude volksvertellingen.

Meer informatie op: www.lemniscaat.nl

Thema's: angst, bovennatuurlijk, dood, dromen, liefde, kracht, magie, verdriet, vriendschap

De lessuggesties passen bij de volgende vakken: Nederlands, taal, aardrijkskunde, Duits, geschiedenis, levensbeschouwing, maatschappijleer

Lessuggesties

Doelgroep: 'Meester van de zwarte molen' is geschikt voor 11+. Onderstaande opdrachten zijn bedoeld voor leerlingen van groep 8 van het basisonderwijs tot klas 3 van het voortgezet onderwijs.

Tijdsinvestering: Afhankelijk van de gekozen opdrachten variërend van een half lesuur tot meerdere uren.

Uitvoering: Klassikale of individuele start, vervolginvulling zowel individueel als in groepjes mogelijk.

Inleiding

Start uw introductie van *Meester van de zwarte molen* door een klassengesprek te houden over magie. U kunt beginnen door een kort filmpje te laten zien van een illusionist zoals [Hans Klok](#) of [David Copperfield](#). Bespreek daarna met de leerlingen of hier sprake is van magie.

Verdeel de leerlingen vervolgens in groepjes van drie of vier en laat ze in 10 minuten overleggen over de volgende vragen:

- Wat is magie? Geef een omschrijving.
- Wat is het verschil tussen magie, toveren, goochelen en illusies?
- Wat zijn de voordelen van magie? Wat zijn de nadelen?
- Welke bekende magiërs ken je? Welke bestaan echt?
- Hoe ziet een magiër eruit? Maak een korte schets.
- Wat is zwarte magie? Wat is witte magie?

De leerlingen schrijven hun antwoorden op een groot vel papier.

Hang de vellen papier op het bord of ergens in het lokaal en stel elk groepje een vraag over hun bijdrage om klassikaal te beantwoorden. De andere groepjes mogen daarop reageren.

Toon de leerlingen dan de voorkant van het boek 'Meester van de zwarte molen' en vraag hen om een link te leggen tussen de titel, de afbeelding en het thema magie.

U kunt ten slotte [de trailer](#) van de film *Krabat / Meester van de zwarte molen* laten zien.

Uitvoering

Maak een keuze uit de onderstaande lessuggesties en leid deze in bij de leerlingen.

De moeilijkheidsgraad van de lessuggesties wordt aangeduid met de volgende symbolen:

Suggestie 1: Fragmenten

In bijlage 1 bevinden zich 2 fragmenten uit het boek met bijbehorende vragen. Lees de fragmenten uit het boek en beantwoord de vragen.

Suggestie 2: Leesverslag

Lees het hele boek *Meester van de zwarte molen* en maak er een leesverslag van. In bijlage 2 vind je een opzet voor een leesverslag. Overleg met je docent of deze lijst voldoet aan de eisen die hij stelt aan een leesverslag.

Suggestie 3: Dromen

In het boek *Meester van de zwarte molen* spelen dromen een belangrijke rol: Krabat krijgt in een droom te horen dat hij naar de zwarte molen moet komen, en later heeft hij voorspellende dromen. Ook kan de meester zijn dromen beïnvloeden.

Opdracht:

De meeste dromen zijn bedrog, zegt het spreekwoord, maar dromen zijn ook vaak spannend of raar of eng. Wat zijn dromen eigenlijk? Waarom dromen we? Hebben onze dromen ook een betekenis? Waarom onthoud je de ene keer wel wat je gedroomd hebt en de andere keer niet? Allemaal vragen die mensen al heel lang bezighouden. Maak een (poster-) presentatie over dromen waarin je een tipje van de sluier oplicht. Zoek hiervoor informatie op internet of interview bijvoorbeeld een psycholoog.

Als je alvast je eigen droom wilt analyseren, dan kun je op [deze site](#) kijken.

Suggestie 4: Molen

Nederland staat bekend om zijn molens, en dan in het bijzonder de historische molens die gebouwd werden om polders droog te malen. Maar er zijn natuurlijk ook watermolens en moderne windmolens. Elke molen heeft een eigen functie en vorm.

Opdracht:

Wat weet jij eigenlijk over molens? Wat zijn het en waar dienen ze voor? Welke soorten zijn er? Vergeet hierbij ook de pepermolens en koffiemolens niet! Zoek zoveel mogelijk informatie op over de verschillende molens en verwerk wat je hebt gevonden in een lapbook.

Een lapbook is een eenvoudig mapje met een verzameling van mini-boekjes, klepjes en ander gevouwen materiaal waarin ruimte is voor tekeningen, verhalen, chronologische info, diagrammen, ... Een lapbook kan gemaakt worden van om het even welk onderwerp. Meer informatie kun je vinden op [deze site](#).

Suggestie 5: Magie

De meester van de zwarte molen beoefent de kunst van de zwarte magie en hij leert de jongens van de molen ook hoe ze de magie kunnen gebruiken. Ze leren bijvoorbeeld hoe ze van gedaante kunnen verwisselen of hoe ze het kunnen laten sneeuwen.

Opdracht:

Soms zou het wel makkelijk zijn als we een beetje magie konden gebruiken, maar magie bestaat helaas niet. Hoewel... in de natuur- en scheikunde kun je proefjes doen die bijna op magie lijken.

Voor de docent

Maak een selectie uit proefjes die leerlingen thuis of in de klas kunnen uitvoeren. Op de site van [proefjes.nl](#) en [expeditionchemistry](#) kunt u proefjes vinden die geschikt zijn voor leerlingen van de basisschool. Op de [sciencelinx](#) pagina van de Rijksuniversiteit Groningen kunt u proefjes vinden voor leerlingen van de middelbare school. U sluit af door de leerlingen een verslag van hun ervaringen te laten maken.

Voor de leerling

Je docent heeft een aantal proefjes voor je geselecteerd die je moet uitvoeren. Je kent de veiligheidsregels omtrent proefjes vast wel, maar om je geheugen op te frissen kun je [hier](#) nog even kijken. Voer de proefjes uit en maak er een kort verslag van. Vraag je docent welke eisen hij heeft voor het maken van een verslag.

Suggestie 6: Naamdagen

In het boek *Meester van de zwarte molen* worden veel dagen aangeduid met de naamdag van een heilige, of met een christelijke feestdag.

Opdracht:

Je vindt hier een lijst met alle naam- en feestdagen in het boek. Zoek op op welke datum die dag valt en wat er op die dag gevierd wordt óf wie de heilige was wiens naam aan die dag is gegeven.

- Driekoningen (Hst. 1 & 22)
- Goede Vrijdag (Hst. 6 & 26)
- Stille Zaterdag (Hst. 7)
- Pasen (Hst. 8 & 18)
- Allerheiligen (Hst. 12)
- Kerstmis (Hst. 12)
- Lichtmis (Hst. 14)
- St. Jozef (Hst. 15)
- St. Michael (Hst. 21)
- St. Maarten (Hst. 21)
- St. Andreas (Hst. 21)
- Vierde zondag in de vastentijd (Hst. 26)

Opdracht 2: een uitdaging

Leg een link tussen (de betekenis van) de feestdag en dat wat er in het boek gebeurt.

Voorbeeld

In hoofdstuk 21 staat te lezen: 'In dat jaar viel de eerste sneeuw pas op Sint Andreas, dus rijkelijk laat.'

Sint Andreas wordt gevierd op 30 november en bij die dag hoort een weerspreuk: *Als Sint-Andries onder sneeuw moet bukken, zal het volgend jaar geen koren lukken.* (bron: Wikipedia: 'Andreas (apostel)'). In hst. 24 lezen we dat er in het voorjaar daarna het opeens heel hard begint te vriezen - zonder dat er sneeuw valt - zodat het zaad dat gezaaid is kapot dreigt te vriezen. Het is zo ernstig dat de schout en de wethouders naar de zwarte molen komen om de molenaar om hulp te vragen: ze zijn bang dat er een hongersnood zal komen in het dorp en dat er mensen aan zullen doodgaan. De weerspreuk van Sint Andreas lijkt dus uit te komen.

Suggestie 7: Grafmonumenten

Op het terrein van de zwarte molen is een plek waar zich een aantal graven bevindt. Het zijn eigenlijk alleen maar een paar heuveltjes zonder aanwijzing wie er begraven liggen. Het is gebruikelijk dat wanneer iemand begraven wordt, er aan het hoofd een steen komt te staan met daarop de naam van overledene en de geboorte- en sterfdatum. Soms staat er ook een tekst bij. In het verleden was het gebruikelijk dat mensen met veel aanzien een groter grafmonument kregen om aan te geven hoe belangrijk zij waren.

Opdracht:

Maak een muurkrant over verschillende grafmonumenten. Denk aan: de piramides, hunebedden, grafheuvels en mausoleums (bijvoorbeeld de hele bekende Taj Mahal in India). Beantwoord in ieder geval de volgende vragen: Waar zijn deze grafmonumenten te vinden? Wie werden er begraven? Welke rituelen werden er

uitgevoerd bij de begrafenis? Welke geschenken kregen de overledenen mee? Hoe weten we wie er begraven ligt?
Vul je muurkrant aan met andere informatie over de grafmonumenten.

Suggestie 8: Reisgids Saksen

Het verhaal van Krabat speelt zich af in de deelstaat Saksen in het oosten van Duitsland, tegen de Poolse en Tsjechische grens aan. Het is een gebied dat bij de meeste mensen niet zo bekend is en het wordt tijd dat daar verandering in komt.

Opdracht:

Deze opdracht kan heel geschikt bij het vak Duits worden uitgevoerd.

Maak een reisgidsje voor de deelstaat Saksen. In je reisgids moeten de volgende elementen voorkomen:

- Feiten en cijfers (oppervlakte, hoofdstad, taal, inwoners, valuta, vlag, enz.)
- Natuur (klimaat, natuurparken, flora en fauna)
- Geschiedenis
- Kunst en Cultuur (literatuur, architectuur, schilderkunst, muziek enz.)
- Eten en drinken (typische gerechten uit de streek)
- Sport en activiteiten (wat kun je in Saksen allemaal doen op het gebied van sport)
- Informatie over drie grote steden (minimaal 3 bezienswaardigheden + 3 overnachtingsadressen + 3 restaurants)
- Informatie over het gebied waarin *Meester van de zwarte molen* zich afspeelt, (Maukendorf, Schwarzkollm, Hoyerswerda, Leippe, Petershain, Gross-Partwitz, het Koselmoeras (Koselbruch), Kamenz, Dresden, Königsbrück, Seidewinkel. Zijn er in die plaatsen nog plekken te vinden die verwijzen naar het boek? Let op: in het Duits heet het boek 'Krabat'.

Werk de informatie netjes uit, zoek er gepaste afbeeldingen bij en maak er een aantrekkelijk reisgidsje van.

- Neem voor de introductie van deze opdracht verschillende voorbeelden van reisgidsen mee voor uw leerlingen.

Suggestie 9: Liefde is ...

De voorzangeres, de kantorka, heeft Krabat zo lief dat ze haar eigen leven voor hem wil opofferen zodat hij vrij van de meester van de zwarte molen kan zijn. Wat denk je: is dat de definitie van ware liefde, dat je je leven voor je geliefde zou geven? Wat is liefde eigenlijk? Is liefde voor iedereen hetzelfde?

Opdracht:

Er bestaat een [leuke cartoon](#) die 'Liefde is...' heet. Op de plaatjes zie je afgebeeld wat liefde is: bijvoorbeeld 'Liefde is ... samen in de tuin werken', of Liefde is ... de

hele nacht blijven dansen.’ Bedenk zelf een aantal dingen (minimaal drie) wat liefde is voor jou en maak er je eigen cartoons bij.

Suggestie 10: Hoe het verder ging

De jongens van de zwarte molen zullen voor altijd de molenaar moeten dienen, tenzij ze op oudjaar uitgekozen worden om geofferd te worden aan de ‘Peetoom’, dan sterven ze. Dat is natuurlijk geen leuk vooruitzicht.

Er is echter nog een manier om vrij te komen van de molenaar en dat is als een meisje op oudejaarsdag naar de molenaar gaat om te vragen om haar leerjongen te laten gaan. Als ze hem dan herkent zal hij vrij zijn en zullen de molenaar sterven en de molen in brand vliegen.

Tot dan toe is het nog geen meisje gelukt, maar de kantorka, de vriendin van Krabat, lukt het wel.

Opdracht:

We weten dat de kantorka Krabat en daarmee ook de andere jongens vrij heeft gekregen van de macht van de meester van de zwarte molen. Maar we weten niet hoe het verder met hen gaat. Doe net alsof het een paar jaar later is en schrijf over Krabat en de kantorka. Hoe gaat het met ze en waar wonen ze? Hebben ze nog contact met de andere leerjongens? Mist Krabat de magie? Hoe is het met de molen en de molenaar afgelopen? Hebben ze de Peetoom nog wel eens gezien?

Typ ongeveer 1 A4'tje vol. Je mag het schrijven vanuit de eerste persoon (je doet alsof je Krabat bent) of vanuit de derde persoon (je schrijft over Krabat alsof je erbij was). Zorg dat je verhaal er verzorgd en uitnodigend uit ziet.

Afronding

U kunt ter afsluiting van een project rond het boek *Meester van de Zwarte Molen* de film Krabat (Marco Kreuzpaintner, 2008) laten zien. U kunt de leerlingen dan ook een vergelijking tussen boek en film laten maken.

Tevens kunt u een dagdeel inplannen waarop de leerlingen hun gemaakte werk kunnen presenteren voor elkaar maar ook voor ouders, familie en andere belangstellenden.

Het zou leuk zijn als er in de school of het lokaal een (semi-) permanente plek voor het werk van de leerlingen ingeruimd wordt.

Bijlage 1: Fragmenten

Lees hoofdstuk 1 en beantwoord de volgende vragen.

1. Wat vindt Krabat van zijn bedelaarsbestaan?
2. Waarom denk je dat Krabat na de derde keer dezelfde droom te hebben gehad, naar de molen op zoek gaat?
3. Waarom negeert Krabat de waarschuwingen van de oude man?
4. 'Donker en dreigend lag [de molen] daar in de sneeuw, als een sterk, gevaarlijk dier dat loert op zijn prooi', bladzijde 11. Leg deze vergelijking uit.
5. Waarom antwoordt Krabat dat hij ook 'al het andere' wil leren op de molen?
6. Als de molenaar Krabats hand schudt doet hij dat met de linkerhand. Wat is de betekenis daarvan?

Lees hoofdstuk 6 en beantwoord de volgende vragen.

1. Welke dingen in de kamer van de molenaar geven aan dat hij de zwarte kunst uitoefent?
2. Wat vindt Krabat ervan dat hij opeens in een raaf verandert?
3. Wat is er opvallend aan de manier waarop de meester lesgeeft aan de leerjongens?
4. Ondanks dat *Meester van de zwarte molen* draait om zwarte magie, worden er ook veel elementen gebruikt uit de Bijbel. Zo speelt dit hoofdstuk zich af op Goede Vrijdag, en net zoals Jezus heeft de molenaar 12 leerlingen. Waarom zou de schrijver ervoor gekozen hebben om deze christelijke elementen in het boek te verwerken?

Bijlage 2: Leesverslag

Veel scholen en lesmethoden stellen andere eisen aan het maken van een leesverslag. Informeer dus altijd of onderstaande opzet overeenkomt met de ideeën van jouw docent

Opbouw van een leesverslag

- 1) primaire gegevens
- 2) korte samenvatting
- 3) uitwerking
- 4) eigen mening
- 5) bronvermelding

Primaire gegevens: je noteert onderstaande primaire gegevens op een apart blad:

- je noteert eerst de naam van de auteur,
- vervolgens de titel van het boek
- daarna de naam van de uitgeverij
- en de plaats en het jaar van uitgave
- indien vermeld in het boek de eerste druk van het werk
- als het boek een ondertitel heeft vermeld je die ook

Bijvoorbeeld:

Titel: Meester van de Zwarte Molen
Auteur: Otfried Preussler
Uitgeverij: Lemniscaat
Druk: Eerste – 1972

Geef ook aan

- hoe de opbouw van het verhaal is
- Noteer het aantal bladzijden,
- Neem een afbeelding van de omslag in je verslag op en geef aan of er illustraties in het boek staan.

Samenvatting:

Maak een samenvatting van het verhaal van maximaal een half getypt A-4

Uitwerking:

- a. titelverklaring:
Geef aan wat de titel zegt of wat de schrijver daarmee bedoeld kan hebben
- b. motto:
Als het boek een motto heeft, noteer deze dan en leg tevens uit wat deze, volgens jou, met het verhaal te maken heeft
- c. thema:
Waar gaat het boek over? Leg dit in maximaal 3 zinnen uit.
- d. personages:
Leg uit welke personages in het boek een rol spelen en welke eigenschappen deze hebben. Ontwikkelen zij zich gedurende het verhaal?
- e. tijd en ruimte:

Is de omgeving of de tijd waarin het verhaal zich afspeelt van belang voor het verhaal?

f. vertelperspectief:

Is er een ik-verteller, een personale verteller, een alwetende verteller?

Eigen oordeel over het boek:

Wat vind je van het boek? Omschrijf het in maximaal een half A-4.

Denk bij het beoordelen van het boek aan de volgende zaken:

- De gebeurtenissen
- De personages
- De opbouw van het verhaal
- Het taalgebruik

Bronvermelding: Geef tot slot aan welke bronnen je hebt gebruikt bij het maken van je verslag. Wees daar heel volledig in.

Bijlage 3: gebruikte links

Introductie

<https://www.youtube.com/watch?v=WkroOheXzA8> (Hans Klok)

https://www.youtube.com/watch?v=bp4fG_RNQM4 (David Copperfield)

<https://www.youtube.com/watch?v=f54RE41DKtw> (trailer Krabat)

Suggestie 3

<https://www.droominfo.nl/>

suggestie 4

<http://lapbooksindeklas.weebly.com/>

suggestie 5

<https://www.proefjes.nl/alleproefjes.php>

<https://www.expeditionchemistry.nl/>

<https://www.rug.nl/sciencelinx/proefjes/>

<http://wp.digischool.nl/scheikunde/practicum/veiligheidsregels/>

Suggestie 9

http://www.leukespreuk.nl/special_liefde_is.htm